

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Asistența socială
– de la disciplinaritate la transdisciplinaritate

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

CANDIDAT:

Bucur Venera Margareta, Conf. univ. dr., Universitatea de Vest Timișoara

REZUMAT

Teza de abilitare intitulată *„Asistența socială – de la disciplinaritate la transdisciplinaritate”*, reprezintă nu doar o sinteză a activității științifice, didactice, profesionale a autoarei, desfășurată după susținerea publică, în 2007, a tezei de doctorat cu titlul *„Fractura de col femural la vârstnici. Analiza stării de tensiune la nivelul extremității proximale a femurului cu ajutorul metodei elementului finit”* sub coordonarea prof.univ.dr. Pompiliu Petrescu, ci și fundamentarea teoretică a direcțiilor prezente și viitoare de dezvoltare a carierei academice și didactice.

În prima parte am concentrat în două capitole *„Realizările științifice, profesionale și academice”* și pe scurt, schematic (deoarece spațiul solicitat de o minimă prezentare a fiecărui proiect ar fi depășit cu mult spațiul alocat câtorva teze de abilitare), *„Alte activități academice și profesionale – integrare în echipe de cercetare și de proiect incluzând coordonarea de profesioniști în intervenții naționale, zonale și comunitare”* cu precizarea faptului că în al treilea subcapitol al capitolului I am detaliat eforturile prilejuite de o activitate de pionierat în România derulată prin două proiecte – înființarea profesiei de asistent medical comunitar (exact funcția care să se constituie ca interfață între serviciile sociale și cele de sănătate) și o parte din rezultatele cercetărilor care au stat la baza înființării și dezvoltării acestei profesii.

Primul capitol a fost structurat pe 4 subcapitole astfel:

Subcapitolul 1.1 „Rolul disciplinarității multidisciplinarității, interdisciplinarității și transdisciplinarității în evoluția asistenței sociale” încearcă să clarifice din punct de vedere epistemologic abordările care pot duce deopotrivă la dezvoltarea ariei asistenței sociale și la trecerea acesteia spre poziții integrative care să depășească viziunea îngustă propusă de abordarea clasică a secolului trecut.

Aici am arătat că asistența socială este rodul big-bang-ului științific disciplinar generat de complexitatea problematicii umane și de universul pe care această problemă îl propune ca provocare științei contemporane.

În esență, însă, există o continuă pendulare între ideea de asistență socială ca știință și ideea de asistență socială ca profesie.

Plecând de aici, întrebările fundamentale pe care mi le-am pus-o odată cu intrarea în Catedra de Asistență Socială (cum se numea atunci departamentul) a Facultății de Sociologie și Psihologie a Universității de Vest Timișoara au fost:

În ce măsură asistența socială este știință conform abordării clasice, de unde își poate revendica științificitatea și cum pot eu să ajut la acest efort?

Care ar fi căile ca asistența socială să fie luată în seamă ca un domeniu contemporan, care să depășească paradigma clasică insuficientă pentru un domeniu atât de complex, și cum pot contribui la efortul afirmării acesteia în contextul contemporan?

Care ar fi soluțiile pentru a forma specialiști în acest domeniu atât din punct de vedere pedagogic, cât și din punct de vedere academic, care să poată fi validați ca atare din perspectiva primelor două întrebări?

Am plecat de la ideea că asistența socială oricum nu se poate revendica de la o singură disciplină sau ca fiind evoluția superioară sau la anumit nivel al doar unei singure discipline, pentru că însăși complexitatea lumii căreia se adresează este cea care nu poate permite abordarea doar din perspectiva unei singure discipline. Așa cum spunea și Basarab Nicolescu, „complexitatea se nutrește din explozia cercetării disciplinare, iar ea, la rândul ei, determină accelerarea multiplicării disciplinelor.” (Nicolescu, 1999, 41) Din punctul nostru de vedere, asistența socială este exact produsul acestei accelerări a multiplicării disciplinelor.

Pe de altă parte, trebuie să înțelegem că, în această situație devine obligatoriu să se intre într-o altă logică la un moment dat, superioară, inclusiv celei cuantice, în care, așa cum observa tot autorul de care aminteam, „quarcii și antiquarcii rămân pentru totdeauna prizonieri în interiorul hadronului. Ar fi necesară o energie infinită pentru a îndepărta și separa complet un quarc de un antiquarci [...] Fizicienii, de exemplu, la această realitate nu au găsit încă o demonstrație matematică riguroasă a confinării quarcilor. (Nicolescu, 1999, 45)

Din acest punct de vedere, cum am putea crede că am putea încadra într-un model matematic restrictiv mentalitățile umane, modul în care reacționează aceste mentalități, modul în care aceste mentalități evoluează? Drept urmare, logica pozitivismului nu se mai regăsește în abordarea fenomenelor sociale. „Ceea ce rămâne bazat pe logica eficacității în slujba eficacității nu ne mai poate propune altceva decât „sfârșitul istoriei”. Totul se petrece ca și cum nu ar mai exista viitor.” (op. cit., 46)

Ori din punctul ăsta de vedere nu poți să nu iei în calcul ceea ce se întâmplă în interiorul omului din mult mai multe puncte de vedere, în care nu vom intra și vom încerca să argumentăm ce anume se poate potrivi mai bine abordării asistențiale și anume de ce în lumea actuală nu trebuie să rămânem doar în zona disciplinarității, ci ar trebui să evoluăm.

Subcapitolul 1.2. *Îmbogățirea bazei teoretice și clarificări conceptuale în asistența socială (tratatul, enciclopedia, alte abordări teoretice)* **descrie sintetic eforturile depuse de la începuturile carierei pe trei direcții: Nevoia de suporturi documentare și de unificare a abordărilor în asistența socială din România, Nevoia de clarificări terminologice în asistența socială din România și Nevoia de informație actualizată sistematizată.**

Arătam aici că pentru a percepe provocările specifice anilor 2000 în asistența socială din România, ar trebui să facem un apel, în primul rând, la câteva date istorice. Personal, am fost printre primii care au luat parte la reconstrucția, deopotrivă, a profesiei asistență socială și a domeniului academic/a disciplinei asistență socială.

Ca atare, pentru a se înțelege complexitatea acestei abordări în România, ar trebui, precizat că asistența socială, după anii '90 în România, a repetat într-un mod specific istoria sa de la începuturi, când nu se putea spune că se revendica de la o disciplină anume sau alta, sau din momentul în care spunea că este o știință regală, adică este beneficiara a mai multor rezultate din alte discipline conexe care converg către atingerea obiectivelor de cunoaștere și în același timp de acțiune din asistență socială.

În al treilea subcapitol „*Intervenție și cercetare în domeniile conexe asistenței sociale (înființarea asistenței medicale comunitare)*” **am descris munca din două proiecte de pionierat în România pentru înființarea unei noi profesii – aceea de asistent medical comunitar care să asigure interfața între serviciile sociale și serviciile de sănătate.**

După '90 a dispărut din spațiul public ceea ce se numea circă sanitară în fiecare comunitate (locul în care funcționa profesia de moașă), parte dintre ele – le-au fost înstrăinate spațiile, altele au fost privatizate, cert este că nu mai exista nici un nivel de colaborare interinstituțională din minimul care existase între zona de sănătate și cea socială.

La inițiativa Școlii Naționale de Sănătate Publică și Management Sanitar din București, printr-un proiect multi- și interdisciplinar s-au depus toate eforturile, odată pentru a evalua nevoia unei anumite profesii sau a alteia care să asigure această comunicare și ligamentul specializat între serviciile sociale și serviciile medicale, indiferent dacă acestea erau servicii sociale asigurate la nivelul serviciilor publice de asistență socială (organizate la nivelul primăriilor) sau la nivelul serviciilor publice specializate cum se numeau la început pe vremea aceea Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului organizate în structura consiliilor județene.

Drept urmare, în urma cercetărilor efectuate în primul proiect în zona de vest și zona de centru a țării, s-a relevat necesitatea înființării unei noi profesii și anume aceea de asistent medical comunitar care avea o serie de atribuții certe.

Subcapitolul 1.4. *Rezultatele cercetării în domeniile asistenței sociale a persoanelor vârstnice, a protecției copilului, etc.* a detaliat prin prezentarea câtorva articole din fiecare subcapitol, eforturile de cercetare pe trei direcții principale: *Asistența socială a persoanelor vârstnice, Protecția copilului și Zona de confluență dintre social și medical*, iar în final am procedat la enumerarea *Lucrărilor neprezentate in extenso datorită limitării de spațiu* și care confirmă, la rândul lor, atât cele trei direcții de cercetare, cât și abordările prezentate în subcapitolele anterioare.

Integral, efortul de cercetare și de transfer didactic al conținuturilor obținute prin studii și cercetare a fost cuprins în 7 cărți (scrise ori coordonate) și în peste 45 de articole, studii/ subcapitole ca unic autor sau coautor până la data redactării prezentei teze.

Capitolul II al primei părți a tezei este intitulat *„Alte activități academice și profesionale – integrare în echipe de cercetare și de proiect incluzând coordonarea de profesioniști în intervenții naționale, zonale și comunitare”* și enumeră succint cele 11 proiectele care am participat la nivel zonal sau național, cu relevanță pentru domeniul asistență socială și domeniile conexe (sănătate și servicii medico-sociale).

Partea a doua este destinată prezentării pe scurt a *„Planului de evoluție și dezvoltare a carierei profesionale, științifice și academice”*

SUMMARY

The habilitation thesis entitled *"Social assistance – from discipline to transdisciplinarity"* represents not only a synthesis of the author's scientific, didactic, and professional activity, carried out after the public support, in 2007, of the doctoral thesis entitled *"Fracture of the femoral bone at elderly people. Analysis of the state of tension at the level of the proximal extremity of the femur using the finite element method"* under the coordination of prof. PhD Pompiliu Petrescu, but also the theoretical foundation of the present and future directions of academic and teaching career development.

The first part has two chapters, *"Scientific, professional and academic achievements"*, and *"Other academic and professional activities – integration in research and project teams including the coordination of professionals in national, regional and community interventions"*. These two chapters concentrate briefly and schematically our work, since the space required by a minimal presentation of each project would have far exceeded the space allocated to a few habilitation theses.

We specify that in the third sub-chapter of chapter 1 we detailed the efforts occasioned by a pioneering activity in Romania carried out through two projects – the establishment the profession of community medical assistant (exactly the position that constitutes the interface between social and health services) and part of the research results that were the basis for the establishment and development of this profession.

The first chapter was structured into 4 subchapters as follows:

Subchapter 1.1 "The role of multidisciplinarity, interdisciplinarity and transdisciplinarity in the evolution of social assistance" tries to epistemologically clarify the approaches that can lead both to the development of the area of social assistance and to its transition to integrative positions that overcome the narrow vision proposed by the classical approach of the last century.

Here we have shown that social assistance is the fruit of the disciplinary scientific big-bang generated by the complexity of the human problem and the universe that this problem proposes as a challenge to contemporary science.

In essence, however, there is a continuous pendulum between the idea of social work as a science and the idea of social work as a profession.

Starting from here, the fundamental questions we asked ourselves upon entering the Department of Social Assistance (as the department was then called) of the Faculty of Sociology and Psychology from the University of West Timișoara were:

To what extent is social work a science according to the classical approach, where can it claim its scientificity, and how can we help in this effort?

What would be the ways for social work to be taken into account as a contemporary field, which would go beyond the classical paradigm insufficient for such a complex field, and how can we contribute to the effort of affirming it in the contemporary context?

What would be the solutions to train specialists in this field, both from a pedagogical and academic point of view, whom can be validated as such from the perspective of the first two questions?

We started from the idea that social assistance cannot in any case be claimed from a single discipline or as the superior evolution or at a certain level of only one discipline, because the very complexity of the world to which it is addressed is what cannot allow the approach from only the perspective of a single discipline. As Basarab Nicolescu also said, "complexity feeds on the explosion of disciplinary research, and it determines the acceleration of the multiplication of disciplines." (Nicolescu, 1999, 41) From our point of view, social assistance is exactly the product of this acceleration of the multiplication of disciplines.

On the other hand, we must understand that, in this situation, it becomes mandatory to enter into another logic which is superior including to the quantum one, where, as observed by the aforementioned author, quarks and antiquarks remain forever prisoners inside the hadron. It would take infinite energy to completely remove and separate a quark from an antiquark. [...] Facing this reality, physicists, for example, have yet to find a rigorous mathematical demonstration of quark confinement." (Nicolescu, 1999, 45)

From this point of view, how could we even think to fit human mentalities into a restrictive mathematical model, the way these mentalities react and evolve? As a result, the logic of positivism can no longer be found in the approach to social phenomena. "What remains based on the logic of effectiveness in the service of effectiveness can no longer propose anything else than the <<end of history>>. Everything happens as if there is no future." (op. cit., 46)

Or, from this point of view, one cannot fail to take into account what happens inside the person from many different points of view, which we will not go into. We will simply try to argue what can be better suited to the assistance approach, namely that in today's world we must not stay only in the area of discipline, but we should evolve.

Subchapter 1.2. The enrichment of the theoretical base and conceptual clarifications in social assistance (treaty, encyclopedia, other theoretical approaches) synthetically describes the efforts made since the beginning of our career in three directions: *the need for documentary supports and the unification of approaches in social assistance in Romania, the need for terminological clarifications in social assistance in Romania and the need for systematized updated information.*

We show here that in order to perceive the specific challenges of the 2000s in social assistance in Romania, we should first of all refer to some historical data. Personally, we were among the first to take part in the reconstruction of both the social work profession and the social work academic field / discipline.

As such, in order to understand the complexity of this approach in Romania, it should be specified that social assistance, after the 1990s in Romania, repeated in a specific way its history from the beginning. In that point, one could not say that social assistance was claimed from a specific discipline or another. Lately, they said that social assistance was a royal science, meaning that it is the beneficiary of several results from other related disciplines that converge towards the achievement of the objectives of knowledge and at the same time of action in this field.

In the third sub-chapter ***"Intervention and research in the fields related to social assistance (the establishment of community medical assistance)"***, we described the work in two pioneering projects in Romania for the establishment of a new profession – that of community medical assistant who is meant to ensure the interface between social and health services.

After the 1990s, what was called the *sanitary dispensary* (the place where the midwifery profession worked) disappeared from the public space in each community, some of the spaces where they fonctionned were alienated, others were privatized. It is certain that there was no longer any level of inter-institutional collaboration from the minimum that had existed between the health and social areas.

At the initiative of the National School of Public Health and Health Management from Bucharest, through a multi- and interdisciplinary project, all efforts were made in order to assess the need of a certain profession or another to ensure this communication and the specialized link between social and medical services, regardless of whether these were social services provided at the level of public social assistance services (organized at the level of town halls) or at the level of specialized public services, as the General Directorates of Social

Assistance and Child Protection organized in the structure of county councils were called at the time.

As a result, following the research carried out in the first project in the western and central areas of the country, it was revealed the need to establish a new profession, namely that of community medical assistant, which had a series of definite attributions.

Subchapter 1.4. Research results in the fields of social assistance for the elderly, child protection, etc. detailed by presenting a few articles from each sub-chapter, the research efforts in three main directions: *Social assistance of the elderly*, *Child protection* and *Confluence area between social and medical services*. Finally we proceeded to list the *Works not presented in extenso due to the limitation of space* and which, in turn, confirm both the three research directions and the approaches presented in the previous sub-chapters.

The effort of research and didactic transfer of the contents obtained through studies and research was integrally included in 7 books (written or coordinated) and in more than 45 articles, studies / subchapters signed as sole author or co-author until the date of writing this thesis.

Chapter II of the first part of the thesis is entitled *"Other academic and professional activities – integration in research and project teams including the coordination of professionals in national, zonal and community interventions"* and briefly lists the projects in which we participated at the zonal or national level.

The second part is intended for the brief presentation of the *"Evolution and development of the professional, scientific and academic career plan"*.